

Posudek diplomové práce Anny Matlové *Pojem člověka v „El Criticón“ Baltasara Graciána*

Anna Matlová si pro svou diplomovou práci zvolila jedno z klíčových děl španělské barokní literatury, jehož význam byl potvrzen působností v průběhu času nejen v kontextu Španělska, ale i v celém západním kulturním okruhu.

Projev autorky je vysoce kultivovaný, celá práce byla vypracována velmi pečlivě i po formální stránce. Je třeba ocenit rozhled, který není ani zdaleka omezen na oblast literární historie, ale projevuje se i v obecných historických souvislostech, v teologii a filozofii. Tato výbava zároveň uschopňuje Matlovou k neustálému vědomí souvislostí, to se projevuje jak v zachycení kořenů, historických předpokladů Graciánova myšlení, tak v průhledech do budoucnosti. Další nepochybnou předností autorky práce je její schopnost udržovat si žádoucí odstup, potřebný pro objektivní posuzování tématu.

Nyní několik případných podnětů k obhajobě. V teologických otázkách souvisejících s rozpadem západního křesťanstva je mimo jiné zmíněno téma míry a formy lidské svobody. Domnívám se, že téma predestinace a zároveň předpokladů spásy bylo v celém konfliktu natolik zásadní (už s ohledem na další směřování katolicismu a protestantismu), že mu mělo být věnováno více pozornosti. Řešení této otázky totiž významně ovlivnilo formování celé západní kultury a jeho důsledky zasahují až do současnosti. Toto řešení zároveň formuje Graciánův koncept člověka, jak ho sama autorka práce výstižně charakterizuje.

Přes výše zmíněné kvality autorky je nutné zmínit některá zjednodušení, či užití sporných klišé. Na str. 15 o důsledku přechodu z renesance k baroku čteme: „Vytratila se renesanční víra v člověka...“ V kontextu katolicismu se nevytratila, je-li zdůrazněna osobní zodpovědnost jedince a jeho schopnost zásadně ovlivňovat vlastní osud. Jak to ostatně Matlová sama zmiňuje.

Na str. 16 mluví autorka o důsledcích Koperníkových tezí takto: „Tento názor představoval nesmírné ohrožení pro přežívající středověké předpoklady náboženství, filozofie a etiky...“ To je, myslím, přepjaté tvrzení, je pouze nepochybné, že se to tak mnohým současníkům jevilo, ale nic víc.

V kapitole věnované tématu ženy se Matlová pozastavuje nad Graciánovým misogynstvím, odkazuje k dobově běžnému pojetí. Důležitá je jistě také její zmínka na str. 46, že Gracián v *Kritikonu* „neuvažuje příliš teologicky“. Přesto však je celá práce s otázkami

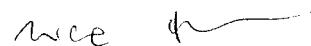
teologickými úzce spjata, a to i v oblasti problematického postavení ženy v tehdejší společnosti. Proto není možné opominout v této souvislosti zásadní fakt, obecně tehdy akceptovaný, že za pád muže, člověka, je nepochybně zodpovědná právě žena, konkrétně ta první z nich, jež uvrhla svým zlovolným činem celé naše plémě do tohoto slzavého údolí. Ostatně, věnuje-li se autorka v klíčové části práce Graciánovu konceptu člověka jako bytosti nemocné, nakloněné ke zlému, je zřejmé, že tento jeho bytostný sklon je především důsledkem činu Evina.

Jednoznačně jsem vyzdvihl autorčin styl, přesto je však její, jinak sympatická, snaha o jazykovou vytríbenost místy přehnaná. Konkrétně. Psaní „s“ či „z“ ve slovech cizího původu je v mnoha případech variantní, avšak v případě v práci hojně frekventovaného slova „krise“ je psaní „s“ v rozporu se stávajícími pravidly českého pravopisu.

Překládání sekundární i primární literatury je pouze doporučeno, přesto se domnívám, že je v česky psaných diplomových pracích velmi žádoucí (je také dosti rozšířené, alespoň v literárních pracích psaných na španělském oddělení). Jde o to, aby byly informace, jež autoři prací zprostředkovávají, přístupné i lidem příslušný cizí jazyk neovládající. (V případě pojednávané práce se objevují citáty nejen ve španělštině, ale také v latině a portugalštině.) V této souvislosti bych se také pozastavil nad tím, že v práci není ani zmínka o českém překladu Kritikonu z roku 1984.

Závěrem, práce je jako celek nepochybně nadprůměrná a doporučuji ji k přijetí.

V Chýni 8. září 2007

PhDr. Michal Fousek, Ph.D.